

Osnovi elektrotehnike 1
(I kolokvijum)

K1

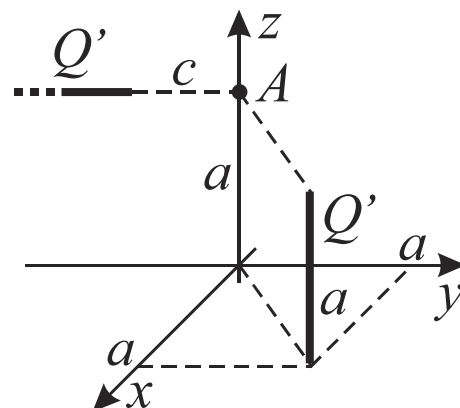
16.06.2021.

ZADACI

Zadatak 1. Dva tanka štapa, naelektrisana ravnomerno istom podužnom gustinom naelektrisanja Q' , postavljena su kao što je prikazano na slici 1. Prvi štapa, dužine a , je postavljen paralelno sa z osom Dekartovog koordinatnog sistema, pri čemu njegov donji kraj leži u prvom kvadrantu x - y ravni. Drugi štapa je polubeskonačan, postavljen paralelno sa y osom, na udaljenosti c od tačke A , koja se nalazi na z osi, na visini a .

- Odrediti, u opštim brojevima, ukupni vektor jačine električnog polja koji u tački A stvaraju štapovi.
- Odrediti udaljenost c polubeskonačnog štapa od tačke A , tako da ukupan vektor jačine električnog polja u tački A nema y komponentu.

Brojni podaci: $a = 5 \text{ cm}$, $Q' = 10 \text{ nC/m}$, $\epsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \text{ F/m}$.

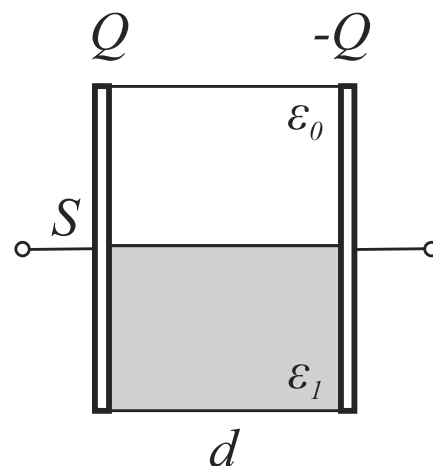

Slika 1.

Zadatak 2. Na slici 2 je prikazan vazdušni pločasti kondenzator ispunjen do pola sa tečnim dielektrikom, relativne permitivnosti ϵ_{r1} . Rastojanje između elektroda kondenzatora je $d = 1 \text{ cm}$, a ukupna površina elektroda je $S = 5 \text{ cm}^2$.

- Izvesti u opštim brojevima izraz za kapacitivnost kondenzatora.
- Odrediti relativnu permitivnost tečnog dielektrika, ϵ_{r1} , ako se zna da nakon ispuštanja 50% njegove zapremine, količina vezanog naelektrisanja uz desnu elektrodu opadne za jednu trećinu.
- Izračunati maksimalni napon na koji sme da se priključi kondenzator, pre ispuštanja 50% zapremine tečnog dielektrika.

Brojni podaci: $E_{\check{c}0} = 30 \text{ kV/cm}$, $E_{\check{c}1} = 75 \text{ kV/cm}$.

Slika 2.

PRAVILA POLAGANJA

Za položen kolokvijum neophodno je sakupiti više od 50% poena na svakom od zadataka. Svaki zadatak se boduje sa 25 poena. Kolokvijum traje dva sata.

Osnovi elektrotehnike 1
(II kolokvijum)

K2

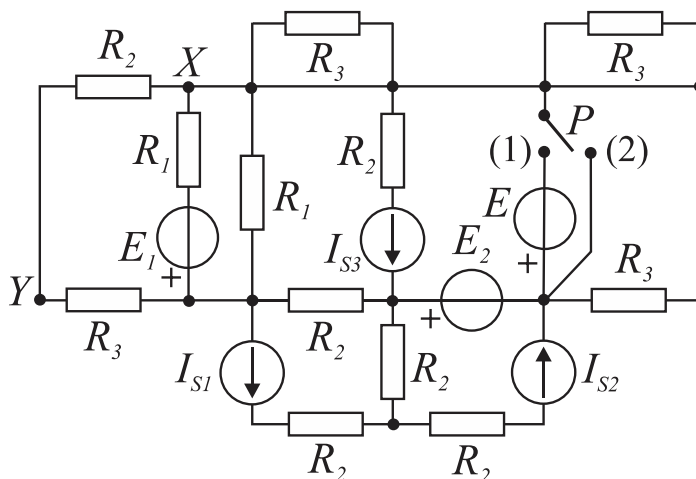
16.06.2021.

ZADACI

Zadatak 1. U mreži vremenski konstantnih struja sa slike 1 preklopnik P prebaci se iz položaja (2) u položaj (1).

- Primenjujući teoremu superpozicije, odrediti promenu napona U_{XY} između tačaka X i Y , prilikom prebacivanja preklopnika. Kolo rešavati metodom potencijala čvorova.
- Da li će se prilikom prebacivanja preklopnika napon U_{XY} povećati ili smanjiti?
- Izračunati snagu naponskog generatora E , kada se preklopnik nalazi u položaju (2), kao i u kolu u kom deluje samo naponski generator E .

Brojni podaci su: $R_1 = 3 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 1 \text{ k}\Omega$,
 $R_3 = 2 \text{ k}\Omega$, $E = 12 \text{ V}$, $E_1 = 7 \text{ V}$, $E_2 = 3 \text{ V}$,
 $I_{S1} = I_{S3} = 1 \text{ mA}$, $I_{S2} = -1 \text{ mA}$.

Slika 1.

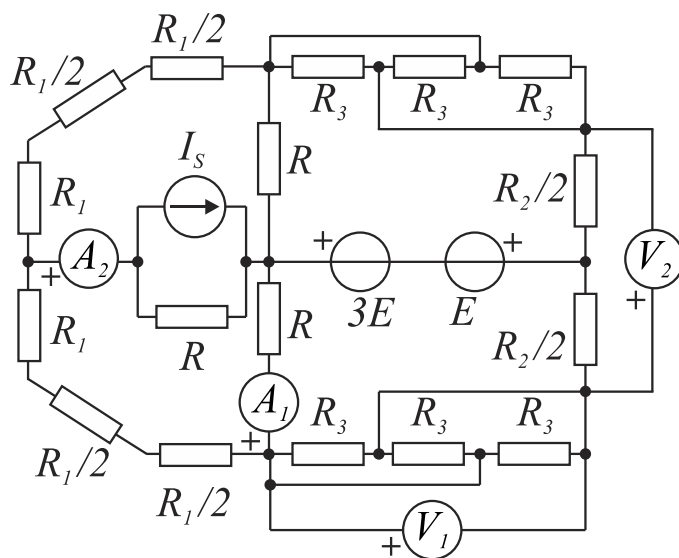
Zadatak 2. U simetričnoj mreži vremenski konstantnih struja sa slike 2:

- izračunati pokazivanja idealnih mernih instrumenata i
- pokazati da je teorema o održanju snage zadovoljena.

Prilikom rešavanja zadatka koristiti simetriju mreže i metodu konturnih struja.

Brojni podaci su:

$R = 20 \Omega$, $R_1 = 25 \Omega$, $R_2 = 80 \Omega$, $R_3 = 180 \Omega$,
 $E = 10 \text{ V}$, $I_S = 0,7 \text{ A}$.

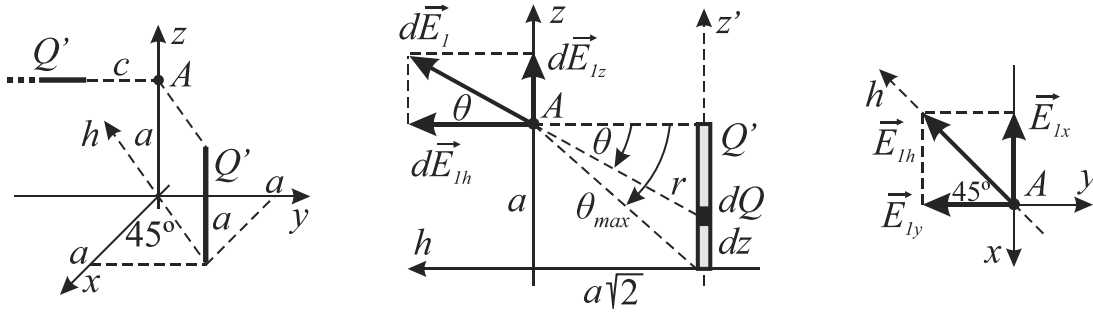
Slika 2.

PRAVILA POLAGANJA

Za položen kolokvijum neophodno je sakupiti više od 50% poena na svakom od zadataka. Svaki zadatak se boduje sa 25 poena. Kolokvijum traje dva sata.

I-1

a)

$$dE_1 = \frac{dQ}{4\pi\epsilon_0 r^2} = \frac{Q' dz'}{4\pi\epsilon_0 r^2} \quad dE_{1h} = dE_1 \cos \theta \quad \left(dz' = \frac{r d\theta}{\cos \theta}, \quad r = \frac{a\sqrt{2}}{\cos \theta} \right)$$

$$dE_{1z} = dE_1 \sin \theta$$

$$E_{1z} = \int_{\text{duž štapa}} dE_{1z} = \int \frac{Q' dz'}{4\pi\epsilon_0 r^2} \sin \theta = \int \frac{Q' \frac{r d\theta}{\cos \theta}}{4\pi\epsilon_0 r^2} \sin \theta = \int \frac{Q' \frac{d\theta}{\cos \theta}}{4\pi\epsilon_0 \frac{a\sqrt{2}}{\cos \theta}} \sin \theta = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \int_0^{\theta_{\max}} \sin \theta d\theta$$

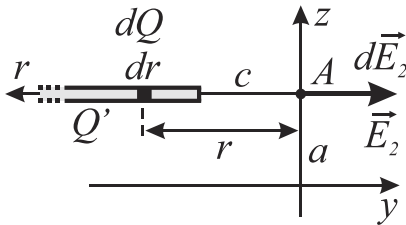
$$E_{1z} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} (1 - \cos \theta_{\max}) = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \left(1 - \frac{a\sqrt{2}}{\sqrt{a^2 + 2a^2}} \right) \quad \boxed{\vec{E}_{1z} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \left(1 - \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{3}} \right) \cdot \vec{i}_z}$$

$$E_{1h} = \int_{\text{duž štapa}} dE_{1h} = \int \frac{Q' dz'}{4\pi\epsilon_0 r^2} \cos \theta = \int \frac{Q' \frac{r d\theta}{\cos \theta}}{4\pi\epsilon_0 r^2} \cos \theta = \int \frac{Q' d\theta}{4\pi\epsilon_0 \frac{a\sqrt{2}}{\cos \theta}} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \int_0^{\theta_{\max}} \cos \theta d\theta$$

$$E_{1h} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} (\sin \theta_{\max} - 0) = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \frac{a}{\sqrt{a^2 + 2a^2}} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \frac{1}{\sqrt{3}}$$

$$E_{1x} = E_{1h} \sin 45^\circ = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \frac{1}{\sqrt{3}} \frac{\sqrt{2}}{2} = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \quad \boxed{\vec{E}_{1x} = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \cdot (-\vec{i}_x)}$$

$$E_{1y} = E_{1h} \cos 45^\circ = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \frac{1}{\sqrt{3}} \frac{\sqrt{2}}{2} = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \quad \boxed{\vec{E}_{1y} = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \cdot (-\vec{i}_y)}$$

$$dE_2 = \frac{dQ}{4\pi\epsilon_0 r^2} = \frac{Q' dr}{4\pi\epsilon_0 r^2}$$

$$E_2 = \int_{\text{duž štapa}} dE_2 = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0} \int_c^\infty \frac{dr}{r^2} = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{1}{c} - \frac{1}{\infty} \right) = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 c}$$

$$\boxed{\vec{E}_2 = \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 c} \cdot \vec{i}_y}$$

$$\boxed{\vec{E}_A = \vec{E}_{1x} + \vec{E}_{1y} + \vec{E}_{1z} + \vec{E}_2 = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \cdot (-\vec{i}_x) + \left(\frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 c} - \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}} \right) \cdot \vec{i}_y + \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 a\sqrt{2}} \left(1 - \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{3}} \right) \cdot \vec{i}_z}$$

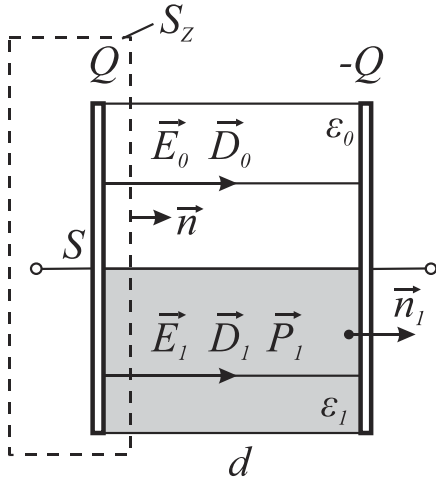
b)

$$\vec{E}_{Ay} = 0 \quad \Rightarrow \quad E_{1y} = E_2 \quad \Rightarrow \quad \frac{Q'}{4\pi\epsilon_0 c} = \frac{Q'}{8\pi\epsilon_0 a\sqrt{3}}$$

$$c = 2\sqrt{3} a = 2\sqrt{3} \cdot 5 \cdot 10^{-2} = 17,32 \cdot 10^{-2} \text{ m} \quad \boxed{c = 17,32 \text{ cm}}$$

I-2

a)

Granični uslov:

$$E_{t0} = E_{t1}, \quad E_0 = E_1 = E \quad (D_{n0} = D_{n1} = 0)$$

$$\oint_{S_z} \vec{D} \cdot d\vec{s} = Q_{u S_z}$$

$$\int_{S_0} D_0 ds + \int_{S_1} D_1 ds = Q \quad \left(S_0 = S_1 = \frac{S}{2} \right)$$

$$D_0 \frac{S}{2} + D_1 \frac{S}{2} = Q \quad D_0 = \epsilon_0 E \quad D_1 = \epsilon_1 E$$

$$E = \frac{Q}{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}}$$

$$U = \int_+^- \vec{E} \cdot d\vec{l} = \int_+^- E dl = E d = \frac{Q}{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}} d$$

$$C = \frac{Q}{U} = \frac{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}}{d}$$

b)

$$P_1 = D_1 - \epsilon_0 E = (\epsilon_1 - \epsilon_0) E = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) E$$

$$\sigma_{VD}^{PRE} = \vec{P}_1 \cdot \vec{n}_1 = P_1 = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) E = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}}$$

$$Q_{VD}^{PRE} = \sigma_{VD}^{PRE} \frac{S}{2} = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{\epsilon_0 + \epsilon_1} = (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{1 + \epsilon_{r1}}$$

$$\sigma_{VD}^{POSLE} = \vec{P}_1 \cdot \vec{n}_1 = P_1 = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) E^{POSLE} = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{\epsilon_0 \frac{3S}{4} + \epsilon_1 \frac{S}{4}}$$

$$Q_{VD}^{POSLE} = \sigma_{VD}^{POSLE} \frac{S}{4} = \epsilon_0 (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{3\epsilon_0 + \epsilon_1} = (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{3 + \epsilon_{r1}}$$

$$Q_{VD}^{POSLE} = \frac{2}{3} Q_{VD}^{PRE}$$

$$(\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{3 + \epsilon_{r1}} = \frac{2}{3} \cdot (\epsilon_{r1} - 1) \frac{Q}{1 + \epsilon_{r1}}$$

$$\frac{1}{3 + \epsilon_{r1}} = \frac{2}{3 + 3\epsilon_{r1}}, \quad 6 + 2\epsilon_{r1} = 3 + 3\epsilon_{r1}$$

$$\boxed{\epsilon_{r1} = 3}$$

c)

$$E_{\max} = \frac{Q_{\max}}{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}} \leq \min\{E_{C0}, E_{C1}\} = E_{C0} \Rightarrow Q_{\max} = E_{C0} \left(\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2} \right)$$

$$U_{\max} = \frac{Q_{\max}}{C} = \frac{E_{C0} \left(\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2} \right)}{\frac{\epsilon_0 \frac{S}{2} + \epsilon_1 \frac{S}{2}}{d}} = E_{C0} d$$

$$\boxed{U_{\max} = 30 \text{ kV}}$$

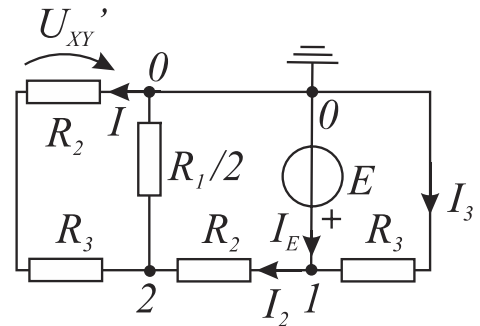
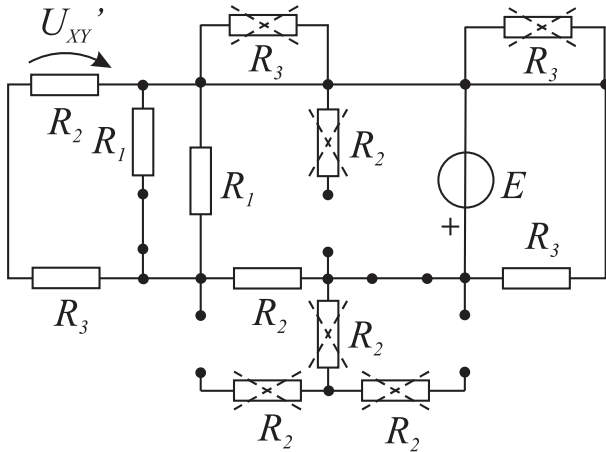
II-1

a)

$$\boxed{\begin{matrix} Svi \\ generatori \end{matrix}} = \boxed{\begin{matrix} Svi \\ sem E \end{matrix}} + \boxed{\begin{matrix} Samo \\ E \end{matrix}}$$

(1) (2)

$$U_{XY}^{(1)} = U_{XY}^{(2)} + U_{XY}' \quad \Rightarrow \quad \Delta U_{XY} = U_{XY}^{(1)} - U_{XY}^{(2)} = U_{XY}'$$

$$V_0 = 0 \text{ V}, \quad V_1 = E = 12 \text{ V}$$

$$V_2 \left(\frac{1}{R_2 + R_3} + \frac{2}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right) - V_1 \left(\frac{1}{R_2} \right) = 0$$

$$V_2 \left(\frac{1}{1k + 2k} + \frac{2}{3k} + \frac{1}{1k} \right) - 12 \cdot \left(\frac{1}{1k} \right) = 0$$

$$V_2 \left(\frac{1}{3k} + \frac{2}{3k} + \frac{1}{1k} \right) = 12 \cdot \frac{1}{1k} \quad / \cdot 3k$$

$$V_2 (1 + 2 + 3) = 12 \cdot 3$$

$$6V_2 = 36 \quad \Rightarrow \quad V_2 = 6 \text{ V}$$

$$I = \frac{V_0 - V_2}{R_2 + R_3} = \frac{0 - 6}{1k + 2k} = \frac{-6}{3k} = -2 \text{ mA}$$

$$U_{XY}' = R_2 I = 1k \cdot (-2m)$$

$$U_{XY}' = -2 \text{ V}$$

$$\boxed{\Delta U_{XY} = U_{XY}' = -2 \text{ V}}$$

b)

Prilikom prebacivanja prekidača napon će se smanjiti za 2V.

c)

Kada je prekidač u položaju (2): $\boxed{P_E^{(2)} = 0 \text{ W}}$

Kada u kolu deluje samo naponski generator E:

$$I_2 = \frac{V_1 - V_2}{R_2} = \frac{12 - 6}{1k} = \frac{6}{1k} = 6 \text{ mA}$$

$$I_3 = \frac{V_0 - V_1}{R_3} = \frac{0 - 12}{2k} = \frac{-12}{2k} = -6 \text{ mA}$$

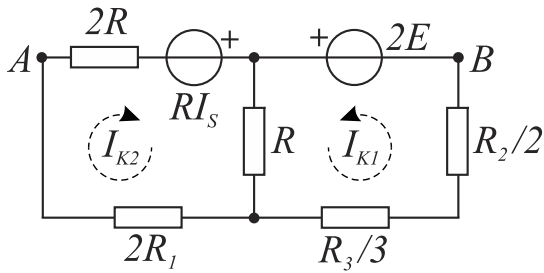
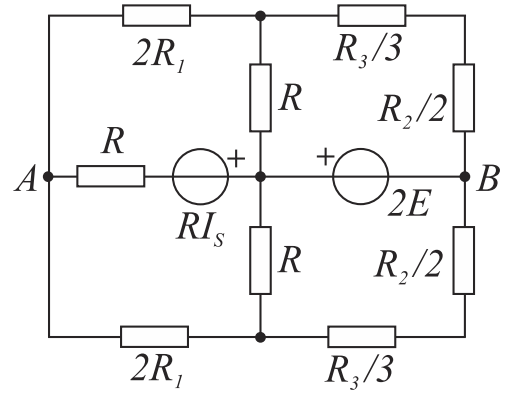
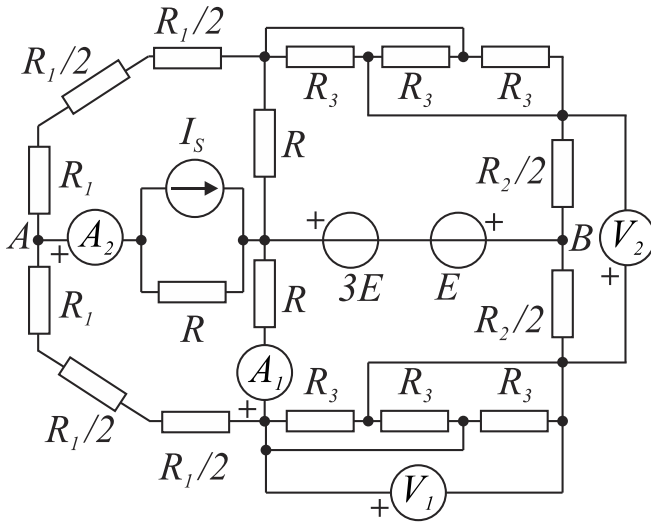
$$I_E = I_2 - I_3 = 6 \text{ mA} - (-6 \text{ mA}) = 12 \text{ mA}$$

$$P_E' = E I_E = 12 \cdot 12 \text{ m}$$

$$\boxed{P_E' = 144 \text{ mW}}$$

II-2

- a) Kolo je simetrično u odnosu na tačke A i B .

$$MKS: n_g - (n_c - 1) - n_{s.g} = 3 - (2 - 1) - 0 = 2$$

$$I_{K1} \left(\frac{R_3}{3} + \frac{R_2}{2} + R \right) + I_{K2} R = 2E$$

$$I_{K2} (R + 2R + 2R_1) + I_{K1} R = RI_S$$

$$I_{K1} (60 + 40 + 20) + I_{K2} \cdot 20 = 20$$

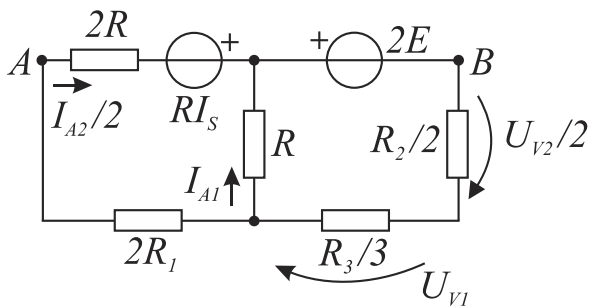
$$I_{K2} (20 + 40 + 50) + I_{K1} \cdot 20 = 14$$

$$120 I_{K1} + 20 I_{K2} = 20$$

$$20 I_{K1} + 110 I_{K2} = 14$$

$$I_{K1} = 0,15 \text{ A}$$

$$I_{K2} = 0,1 \text{ A}$$

$$I_{A1} = -I_{K1} - I_{K2} = -0,25 \text{ A}$$

$$I_{A2} = 2I_{K2} = 0,2 \text{ A}$$

$$U_{V1} = \frac{R_3}{3} I_{K1} = 60 \cdot 0,15 = 9 \text{ V}$$

$$U_{V2} = 2 \cdot \frac{R_2}{2} I_{K1} = 80 \cdot 0,15 = 12 \text{ V}$$

$$I_{A1} = -0,25 \text{ A}$$

$$I_{A2} = 0,2 \text{ A}$$

$$U_{V1} = 9 \text{ V}$$

$$U_{V2} = 12 \text{ V}$$

b) $P_E = 2E I_{K1} = 20 \cdot 0,15 = 3 \text{ W}$

$$P_{RIs} = RI_S I_{K2} = 20 \cdot 0,7 \cdot 0,1 = 1,4 \text{ W}$$

$$P_{gen} = P_E + P_{RIs} = 4,4 \text{ W}$$

$$P_R = (2R + 2R_1) I_{K2}^2 + R I_{A1}^2 + \left(\frac{R_2}{2} + \frac{R_3}{3} \right) I_{K1}^2$$

$$P_R = 90 \cdot 0,01 + 20 \cdot 0,0625 + 100 \cdot 0,0225$$

$$P_R = 4,4 \text{ W}$$

$$P_{gen} = P_R = 4,4 \text{ W}$$